№ 87 Ausgabe A.

HOMAN

№ 87 (179) Hod II. Wilnia. 30 kastryčnika 1917 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena Abwiestak·

na 4-aj staranie sa radok drobnymi literam —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

ZMIENA KANCLERA.

Italjanskaja katastrofa.

29 kastryčnika.

Zachodni teater.

Front Ruprechta Bawarskaho: Mhła i tuman abmiežywali wajennuju čynnaść. Uzdoŭž Izera ažyŭleny ahoń. Pry Diksmujden jon dajšoŭ wialikaj siły. Miž lesam Hutholst i Lis pašla silnaho ahnia anhlickaja piachota atakawała na poŭnačy ad čyhunki Besing-Staden. Šturm złamaŭsia pad našym ahniom.

Front niamieckaho Našlednika: Pry Šmen de Dam wialikije francuskije siły pašla wielmi sinaj padhatoŭki ahniom dwojčy šturmawali pry Bre. Našym ahniom i kontratakaj worahi adkinuty, paniosšy ciažkije straty i straciŭšy pałonnych.

22 kastryčnika worahi ŭtracili 48 samalotaŭ.

Uschodni teatr.

Biez pieramien.

Italjanski teatr.

Ataki niamieckich i aŭstryjackich dywizij armii hienerała Otto v. Below złamali ŭwieś italjanski front na Izonco. Razbitaja italjanskaja armija adstupaje na Taljamento. Trejcja italjanskaja armija ad Wippicha da mora śpiešna adstupaje ŭzdoŭž adryatyckaho uzbiarežža. Na poŭnačy ad miejsca prarywu italjanski front u Karyntyi da prachodu Piekien skranuŭsia hetak sama. Niamieckije i aŭstryjackije wojski stajać pierad Udine, byŭšaj hłaŭnaj kwateraj italjancoŭ. Aŭstryjackije wojski zaniali Kormons. Usie darohi zasypany pawozkami italjanskaj armii i žycharoŭ. Čysło pałonnych i dabyča uzrastajuć nieustanna.

BERLIN. «Lok. Anz.» dawiedałasia što Impieratar pastanawiŭ dać adstaŭku kancleru Michaelisu. Imia namieśnikajaho ješče niewiadoma.

Bawarski minister-prezydent hr. Hertling, pryjechaŭ u Berlin.

BERLIN. (W.T.B.). La zachodniaho uzbiarežža Anhli našy padwodnyje łodki zatapili iznoŭ 6 parachodaŭ.

LUGANO. Italjanski karol z hłaŭnaj kwatery pryjechaŭ u Rym i toj-čas pryniaŭ ministroŭ i maršałka šenatu.

Hazety kažuć, što jak karol jechaŭ praz wulicy, dyk nichto jaho nie witaŭ, chacia narodu sabrałosia wielmi mnoha.

Ličać kaniečnie patrebnuju utwareńnie nowaho ministerstwa.

Žycharoŭ Udine apawieścili, što miesto može akazacca zaniatym worahami, i narod može pakinuć jaho. Šmat chto wyjechaŭ z miesta.

Miłanskije i rymskije hazety pryzywajuć narod astacca spakojnym i panawać nad swaimi nerwami. «Italija zaŭsiody zwajowywała siły barbaroŭ".

«Popolo d'Italija» molić sajužnikoŭ ab pomač. Hazeta končaje swaju staćciu sławami: „Harmat, harmat i harmat!»

KOPENHAGA. Tutejšaja hazeta «Borsen» piše:

«Pieciarburh pierestaŭ być stalicaj Rasiei. Užo niekolki tydnioŭ tamu nazad doŭhije pojezdy wywiaźli skarby Pieciarburha, a ciapier zbirajucca pakinuć jaho ŭrad i dyplomaty. Miesto maje wyhlad umirajučaho».

PIECIARBURH. Člen amerykanskaj kamisii dzieła uparadkawańnia rasiejskich čyhunak wyskazaŭ wielmi pasymistyčny pahlad. Finansowaja katastrofa rasiejskich čyhunak budzie ŭdaram nia tolki dla Rasiei, ale i dla suświetnaj tarhoŭli pry ŭadnaŭleńni mirnaho žyćcia.

MOSKWA. (P.T.A.). Konferencija palitykoŭ pryniała hetkuju rezoluciju: „Konferencija daručaje swaim deputatam u pieciarburskim padhatawicielnym parlamenci dabiwacca ad uradu wykliučeńnia palityki z armii, ahraničeńnia miež čynnaści sałdackich kamitetoŭ tolki čysta haspadarčymi sprawawami; pawarotu ładu, ustanaŭliwajučy ŭsiudy wajennaje pałažeńnie i admowy ad usich sprob pierestrojki žyćcia staronki na socyalistyčnych asnowach.

Da našaj krajowaj intelihencii.

(Adkrytaje piśmo).

Hl. pačatak u № 86.

Jadynaja ŭ ciapierašni moment zadača adradžajučajsia Litwy i Biełarusi—heta wykarystać układ palityčnych warunkoŭ, dy ŭziacca za adbudowu swajho domu, swajej hasudarstwienaści. Litwiny ŭžo pačali hetu rabotu, znachodziačysia ŭ tym ščaśliwym pałažeńni, što ŭžo raniej, nia hledziačy na apalačeńnie swajej intelihencii i nawat suproć jaje, patrapili stwaryć choć niačyśleny hurtok swajej nacyonalnaj intelihencii, dy pry hetym ważnuju z nacyonalnaho pahladu, choć i lišnie zachwatnuju rolu adyhrało litoŭskaje duchawienstwo. — Biełarusy znachodziacca ŭ horšym pałažeńni, — jak ja skazaŭ na pačatku, ŭ pałažeńni trahičnym. Narod biełaruski ŭ asobi swajej nacyonalnaj intelihencii predstaŭlen horača miłujučaj swaju sprawu, ale niačyślenaj hrupaj ludziej, a bolšaść jaho radzimaj intelihencii — spolščenyje „pany" i duchawienstwo — wystupaje, jak zajadły worah jaho, cikujučy na kožnuju prajawu biełaruskaj świadomaści, skul-by jana ni wyjawiłasia—z wierchu, ci z nizu, kab zništožyć jaje ŭ samym začatku.

Zapraŭdy, trahičnaje pałažeńnie hetaho narodu — siraty ŭ moment, kali dola uśmichnułasia jamu na minutu, ŭ moment, kali maje mahčymaść wiarnuć utračenyje prad wiakami pryražonyje prawy: malicca Bohu ŭ matčynaj mowie, wučycca ŭ tej że rodnaj mowie u školi, — kali pierad im adkrywajecca perspektywa adbudowy zahublenaj niekaliś nacyonalnaj hasudarstwienaści.— Kab zdabyć usio heta, jamu treba intelihentnych sił, katorych maje hetak mała: niawykarystany moment može ŭžo nikoli nie wiarnucca. Narodu biełaruskamu treba, kab jaho aświadomili, kab adkryli jamu wočy na wialikuju praŭdu, katoraja staić pobač jaho, dy jon jaje nie bačyć,—na tuju praŭdu, što narod hety — to narod **biełaruski**, a nia polski, ci maskoŭski, što, jak i kožyn inšy narod, jon maje swoj radzimy jazyk, katory byŭ prad wiakami jazykom hasudarstwienym, maje prawa na samaaznačeńnie, na stwareńnie ŭłasnaj samabytnaj dzieržaŭnaści,— što na heta pryjšoŭ čas, katory treba wykarystać, bo inačej jon može minucca biezpawarotna.

Chto-ž skaže jamu hetyje wialikije praŭdy, chto razbudzić hety narod i pryzawie da dzieła?

Apalačenaja biełaruskaja intelihencija! Pany „tutejšyje palaki"—ksiandzy i ziemianie! Niaŭžo-ž waše hramadzianskaje sumleńnie ničoha wam nie haworyć? Niaŭžo-ž nie zadryžyć u spolščenych sercach wašych praŭdziwy patryotyzm— nie prybrany ŭ pazyčenyje piory, ale spakon wiakoŭ krajowy, nacyonalny i narodny biełaruski? Čy heta ziamielka rodnaja sa swaimi sumnymi abrazami, swaimi waziorami, lesami i harystymi palami da was nie pramowić, — čy hołasu hetaho zbožnaho narodu, što was „pankami daražeńkimi" nazywaje, wucha waše nie pačuje, — čy jaho praŭdziwych patreb, katorych jon sam ješče nie razumieje, waša duša nie adčuje, a, kali adčuje, dyk čy nie zahaworyć u was hramadzianskaje sumleńnie i čy nie daść jano wam ćwiordaho nakazu ŭziać toj-čas na swaje plečy rabotu dziela adradžeńnia, dziela ŭwaskrašeńnia hetaho ludu — nacii, da katoraho tak čy siak sami wy prynaležycie?

Abo mo', trywajučy ŭ starym zaslapleńni, i dalej budziecie u adnosinach da ruchu biełaruskaho zanimać warožaje stanowišče, a kali i nie jaŭna warožaje, dyk raŭnadušnaje, daremna spadziajučysia, što samaj tolki hetaj raŭnadušna-

ściu, samaj pasyŭnaściu zasudzicie hety ruch na zništažeńnie — prynamsi dačesnaje?

Nie ašukiwajcie siabie: hety ruch, razwićcie biełaruskaj świadomaści pryjdzie samo saboj, abnimie šyrokije massy, staniecca mahutnaj siłaj, katoraja hrozna i hnieŭna spytajecca was: „što wy, našy staršyje braty, našy duchowyje ajcy, našy naturalnyje apiakuny i kiraŭniki, ŭčynili dla nas u toj čas, u toj moment asabliwy?! Čamu nie stanuli z nami popleč, čamu—nie pryznaŭšysia ščyra i adkryta, što wy — syny Biełaruskaj ziamli, abo biełarusy, ŭzywajučyje polskaj mowy, i hetak falšujučy zapraŭdnaje pažaženie, — abjawili wy siabie za palakoŭ, nie pamahli nam adbudawać naš ułasny dom, našu rodnuju dzieržaŭnaść? Tak, demos toj pryjdzie da was i spytajecca was hetak i skaže swoj sprawiadliwy pryhawor wam!..

Dyk, pakul čas, apamiatajciesia! Nichaj spoŭnicca ŭ was unutrenaja pieramiena! Zmianicie swaju, tak skazać, zwierchnuju orjentaciju na ŭnutrenuju, krajowuju! Nichaj zamiest biełaho arła na wašym štandary zaźjaje pahonia, jak niekališ na štandarach wašych dziadoŭ! Padajcie ruku narodu, katory wymahaje i maje prawa wymahać ad was hetaj achwiary, i pamažycie jamu zbudawać jaho i wašu budučynu!

Hotak wy tolki spoŭnicie swaju pawinnaść pierad krajem, katory daje wam usio.

Kažecie: „my tut nie kołonisty i nia chočemo być kołonistami; my, palaki, tut—doma, my—haspadary ŭ hetym kraju i majemo prawa ab doli jaho i ab sabie, jak takich, sudzić“.

Adkažem wam: majecie prawa hetulki, paskolku pryznajecio našu litoŭska-biełaruskuju hasudarstwienaść. Ale ja wiedaju, da čaho wy kirujeciesia: wy chočecie tut, u hetym nieščaśliwym našym kraju, razdziranym nialičenymi praciŭnaściami, zrabić ješče adnu krywawuju ranu — utwaryć polski Ulster, suproć biełaruskaho charakteru hetaho kraju wystaŭlajučy waš „ułasny“ nacyonalny charakter; meta waša — stwaryć hasudarstwo ŭ hasudarstwie z usiemi jaho prynaležnaściami, s siećciu ščupalcoŭ, raskinutaj pa ŭsim kraju, dziela wysysańnia jaho nacyonalnych asobnaściej, dziela denacyonalizacii. Raz staŭšy na fałšywym—procikrajowym stanowiščy, wy topčeciesia ŭ začarowanym kole, šukajučy wychadu, katory woś pierad wami šyroka adčynien; a heta jość: pryznańnie siabie za hramadzian Biełaruskaho kraju i pryniaćcie ŭsich wypływajučych z hetaho dalejšych konsekwencij i abawiazkoŭ, katoryje uskładaje na was takoje pryznańnie.

S pryčyny taho, što ŭ budučaj biełaruska - litoŭskaj hasudarstwienaści, samo saboj razumiejecca na demokratyčnych i liberalnych asnowach, nacyonalnyje i kulturnyje prawy ŭsich inšych nacyonalnaściej hetaho kraju buduć, jak treba, zabaspiečeny — adnak s tej umowaj, što jany pryznajuć jadynuju hasudarstwienaść — litoŭska - biełaruskuju. Bo nima daŭnaści dla prawoŭ narodu, i hasudarstwienaść, trywaŭšaja całyje stalećcia pad imieniem Biełaruska-Litoŭskaj dzieržawy i zahublenaja sto let tamu nazad, musić być wierniena paŭstaŭšym da nowaho žyćcia biełarusam i litwinom, adwiečnym haspadarom hetaho kraju, jaho žywym massam narodnym. Hetyje massy majuć prawo sami pastanawić ab sabie, być panami na swajej ziamli, i ŭsio inšaje pawinno padčynicca hetaj mahutnaj woli mass—bolšaści.

Dyk woś dla was, pany „palaki“, jość tolki dwa wychady: abo pryznać siabie za hramadzian hetaho kraju, za synoŭ hetaj ziamli i stanuć u adzin rad z narodam, miž katorym žywiecio, — abo pryznać siabie za asobnuju nacyonalnaść, za nacyonalnuju mienšaść, čužuju dla hetych mass—nawat warožuju da ich, bo z zachwatnymi apetytami, niazhodnuju ustupić zachoplenych stanowišč, zazdrosna pilnujučuju swajho „stanu ŭładańnia“.

Pierad wami, pany „palaki“, dźwie darohi. U hety asabliwy moment wy apynulisia na rozstani i majecie na wybar adno, ci druhoje. Najbližejšaja budučyna pakaže, što ŭ was pramowić jamčej: hramadzianskaje sumleńnie, pačućcio abawiazku pierad narodam, s katoraho wy wyjšli i siarod katoraho žywiecio, narodam, katory jość, žywie i kliče wam: „pamažycie“!—čy mo' waša dezorjentacija nacyonalnaja i palityčnaja, nacyonalistyčnaje stanowišče, žadańnie zachwatoŭ. I abo wy pojdziecie popleč z ludam wašym, jak jaho staršyje braty, pryjacieli i baćki, i, padaŭšy jamu ruku, pamožecie jamu wyjści na dziennaje światło — da taho sonca samabytnaści, na katoraje maje prawa kožyn narod, choć-by całyje stalećcia prabywaŭ u ciemry, zabyćci i zaniedbańni, — abo ŭ złučenych radoch wystupicie, jak worahi hetaho ludu-narodu, worahi jaho prawa na samaaznačeńnie, na budowu ŭłasnaj hasudarstwienaści, ŭsiudy i zaŭsiody niščujučy rabotu jaho.

Prabiła historyčnaja hadzina, katoraja wyjawić wašu palityčnuju mudraść i daśpiełaść, ci wašo zaślapleńnie i palityčnaje bankructwo. I abo našy darohi pojduć adnym šlacham da dalokaj jasnaj budučyny, abo razojducca i buduć usio bolej raschadzicca—na wieki.

Wy, panowie „polskije“ intelihenty na ziamli Biełaruskaj, palityčna, kulturna i nacyonalna abiazsileli, i ŭsia waša rabota wyjaŭlajecca ŭ negacii (adkidańni), abo ŭ tym, što wy ślepa dzieržycesia zastarełych i utraciŭšych canu kličoŭ i formuł, — zusim bytcym tyje zubry, katoryje siłaj kaniečnaści zasudženy na pawolnaje wymirańnie, bo wy utracili zwiaź z wiečna maładoj krynicaj świežych sił narodnych... Na pawaroci da hetaj krynicy, na čerpańni z jaje świežych žyćciowych sokaŭ i dačy z ich padmohaj adporu ŭsielakamu zamiažowamu nacisku, ŭsio roŭna z jakoha boku, asnowana budučyna, asnowany biazcennyje kruhazory i mahčymaści! I kali wilenskaja maładzioż, uzdzieŭšy na haławu „rogatywki“ dy načapiušy arła, dumaje, bytcym jana spaŭniaje patryotyčny ŭčynak, — dyk jakujuž strašennuju abmyłku jana robić, jak kiepska aświadomlena! Nia Polšču treba tut ciapier budawać, a našu ŭłasnuju dzieržawu; nie arła, a pahoniu nasić; nie „rogatywki“, ale prostyje mužyckije šapki, jakich užywaje tutejšy narod, nie šmatfarbny krakaŭski ubor, piekny ale čužy, a s waja siermiaha našaho chlebaroba — woś nacyonalnaja opratka! Siudoj daroha—z narodam i praz narod! Nie wyciahnicie jaho za saboj u čužyje dla jaho i nieznanyje starony, ale sami jdzicie za im — tudy, kudy jon žadaje! U hetym — praŭda realnaja, pozytyŭnaja, praŭda i udaŭnictwo ad asnoŭ; ŭ hetym — klič na siahońniašni dzień; u hetym — budučyna!

Wy, pany tutejšyje intelihenty, utraciŭšy žywuju zwiaź s tutejšym narodam, kali-b zamiest šukać dla siabie idealoŭ u Waršawie abo Krakawie, zamiest paddawacca patryotyčnym nastrajeńniam ad krakaŭskich tancoŭ i ŭboraŭ, byli ŭ bližejšaj jednaści z našym narodam, kali-b wy uwažliwa, s pašanaj i tkliwaściu, a mo' i s pačućciom unutrenaho soramu pryhledalisia lepiej da šeraj doli tutejšaho sielanina, katory s pakaleńnia ŭ pakaleńnie, cicha i biez narekańnia, ad kałyski da mahiły ŭ pocie čeła hare baćkaŭski paletak, ažno pakul, asłabieŭšy i zmoreny, s pakornaściu woli Božaj nie pałožyć swaju zmučenuju, pasiwieŭšuju haławu ŭ damawinu, kali-b wy—z druhoha boku—pryhledzilisia bližej da taho maładoha biełaruskaho ruchu da adradžeńnia, katory, bytcym kwołaja ješče, skromnaja krasačka ŭ cianiu razwiwaje swaje kolerowyje pialustki, da taho ruchu, poŭnaho haračaho patryotyzmu i žadańnia wyrwacca k soncu, k praŭdzie, k žyćciu, dyk—može

---

VI. Pryhonnickije pieśni.

(Hladzi u № 86—178).

Wojt wyhaniaje na pryhon.

Wojt.

Na zhon, na pryhon,
Pa siemiera z dwaru won!

Dzieuka z bahataj chaty.

Panie, panie wojcie!
Chadzi, panie ŭ chatu;
Matka jaješniu sprahła,
A moža harełki čarku najdu.

Wojt.

Ład, ład: troje naradl..

(iznou klice na rabotu):

Na zhon, na pryhon,
Pa siemiera z dwaru won.
A dzieŭčatam lohkuju rabotu:
Hlinu miasić!

Rabota na pryhonie.

A u našaho, u starasty
Kuželnyje anučy,
Što kuželnyje anučy,
Ramiennyje abory
A u našaho, u pana,
Ciažkije pryhony:
Jak zahoniać s paniadzielku,
Dzieržać da suboty,
A ŭ subotu na rabotu,
A ŭ niadzielu na wartu.

* * *

Wyjdu za waroty, —
Rassypany karty,
Zahubiła ja małada
Dziawockije žarty.
Wyjdu, wyjdu za waroty,—
Rassypany duli,
Oj, zhubiła maładzieńka
Ja dziewockije huli!
Wyjdu, wyjdu za waroty,
Rassypany pierstni;
Oj, zhubiła ja małada
Dziawockije pieśni.

* * *

Dobry naš pan, dobry naš pan,
Dobry da raboty:
Oj, jak zajmie s paniadzielka
Rabi da suboty.
A ŭ niadzielku ranieńko
Usie zwony zwoniać,
A ataman z dziesiatnikam
Nasić snapy honiać.
Oj, nasili, panasili, —
Sieli spačywaci,
Ahlanucca nazad siabie
Ažno sam pan skače.
Dy kaho bje, kaho łaje,
Kaho tak pytaje:
Oj, čaho-ž wy chłopcy sieli,
Čom wy snapoŭ nie nasili?
Oj, tym že my nie nasili
Što ŭžo niŭka mokra.

ŭ sercy swaim wy by wykryli wialikuju praŭdu, što tut wašy braty, tut waš lud, tut waša baćkaŭščyna, — što ŭ hetym waša budučyna i zhetul pawinny wy čerpać swaje palityčnyje aspiracii i ideały, wašy patryotyčnyje abawiazki.

A tym niamnohim, chto zdaleje wyzwalicca s ciesnych i utraciŭšych canu formuł, abniać wokam šyrokije kruhazory i dumkaj daloka siahnuć u budučynu, ja dabaŭlu: pawodłuh našaho hłybokaho pierakanańnia, nowaja palityčnaja myśl, katoruju my saboj predstaŭlajem,—heta jadynaja prawilnaja, jadynaja abasnowanaja —jadynaja tworčaja myśl.

Kazimir Šafnagiel.

U Wilni i wakolicach.

× **Biełaruski teatr.** U pjesie „Kaliś" apračа samaho autara, katoryj ihraje hłaunuju rolu rabotnika Jahora, ihrajuć: K. Stefanowičanka, M. Bułhakouna, J. Kučko, Ciul i in. Apračа taho za scenaj budzie piejać chor, składajučyjsia bolej čymsi z 20 asob.

× **Daremnyje prośby.** Niamieckije ŭłaści apawieščajuć, što ŭsio čaściejšyje za apošni čas prośby žycharoŭ ab pieranosi i razborcy pakinutych uciekačami damoŭ nia mohuć być spoŭnieny. Uciekačy, wiarnuŭšysia z Rasiei, pawinny znajści swaje damy nienarušenymi, skolki heta mahčymo.

× **Paniženńie cany miasa.** Pa zahadu Stadhauptmanna u kramach z miasam ceny paniženy proci daŭniejšych na 25°/₀. Nowyje ceny wywiešeny na widočnych miejscach.

× **Prawierka pašpartoŭ.** Na Zialonym moście i ŭ inšych punktach milicija zatrymliwaje prachožych i prawieraje pašparty. Chto nie maje pašdartu pry sabie, taho karacimuć štrafam.

× **„Bytcym u dobryje časy".** Niejki Stanisłau Rejsel, napiušysia pjany, pačau rabić na wulicy awantury s prachožymi, katoryje jaho pabili tak mocna, što R. treba było zrabić pierewiazku na stancii skoraj pomačy.

× **Niepryjemnaja pamyłka.** Wanda Šalkouskaja zamiest harełki naliła u čarku inšaho drahacennaho pławu — karasiny i wypiła jaho. Atručenuju ratawała skoraja pomač.

× **Nieščaśliwyje zdareńnia.** Na M. Pohulaucy u d. № 19 chłopčyk 6-ci hadou, Miečysłau Dagulis, zabaulajučysia z inšymi dziaćmi, upau tak nieščaśliwa, što złamau sabie nohu. U karetce skoraj pomačy jaho adwiažli u špital pry miastowaj sali.

Tauba Ryškowičanka, wynimaja s piečy harščok z haračaj wadoj, pierewiarnuła jaho na siabie i aparyła abiedźwie nahi.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najniżejszaja temperatura za aposznije dni była pawodłuh Celsija):

	najwysz.	najniž.
24—25	+ 8,°	+ 5,°
25—26	+ 7,°	+ 5,°
26—27	+ 9,°	+ 1,°
27—28	+ 10,°	— 2,°

Z USIAHO KRAJU.

HRODNIA. Kab zbierahčy aświatleńnie, kramy nadalej pawinny buduć začyniacca ŭžo a 5 hadz. wiečara.

HRODNIA. Wialiki popyt pry niedastačy sierčykoŭ dawioŭ canu skrynački ich da 20 fen.

NAWASIOŁKI. U načy na 25.X. u adnej tutejšaj kabiety ukrali karowu canoj 800 marak.

RYKAČEI, kalwaryjsk.-paw. Tut adkryli litoŭskuju narodnuju školu.

SUWAŁKI. Skupščyki wychodziać na milu i bolej za mieży miesta spatykać sielan, katoryje wiazuć siudy pradukty na prodaž. S pryčyny taho, što ŭsielakaja tarhoŭla nie na rynku zabaronlena niamieckaj ułaściu, štrafujucca za heta nia tolki prahawityje skupščyki, ale i sielanie.

SUWAŁKI. Miesto hetymi dniami światkawało dwuchletni jubilej zawiadzieńnia elektryčnaho aświatleńnia. Spierša apryč uradoŭ i čynoŭnikoŭ mieli elektryčnaść tolki 77 asob. Ciapier u mieści harać 8.000 lamp u uradowych ustanowach i 7.000 — u 1.500 prywatnych asob. Elektryčnuju enerhiju wyrablaje lokomobil na 250 konskich sił. Na nowy hod na elektryčnaj stancii maje być pastaŭlen nowy lokomobil na 500 konskich sił.

SUWAŁKI. Tut začyniena niedazwolenaja zydoŭskaja škoła.

SUWAŁKI. Za paŭhodu krasawik — kastryčnik tut radziłosia 260 dziaciej, adbylisia 43 šluby, pamierli 271 asoba. Miž radziŭšymisia 20 pratestanckich dziaciej, 221 — katalickich, 17 žydoŭskich i 2 prawasłaŭnych. Šluboŭ pratestanckich — 7, katalickich — 30, žydoŭskich — 6. Prypadkoŭ śmierci: 22 pratestanckich, 206 katalickich, 37 žydoŭskich, 5 prawasłaŭnych, i 1 marjawit.

KALWARYJA, marjampolsk.-paw. Dziakujučy pawialičenaj razwodcy tytunu sielanami za apošni čas tutejšaja fabryka tytunu «Trockij i Salomon», byŭšaja prymušenaj u pačatku wajny zakrycca, pačała iznoŭ pracawać.

SKAJSTELE, marjampolsk. paw. Tutejšy sielanin, Michał W., pałažyŭ u masło, katoraje trebało zdać, miedzi, kab było bolš wahi. Mirawy sud zasudziŭ jaho za heta na try tydni ŭ wastroh.

PASLAUŽYS, šawielskaho paw. Hetymi dniami try asoby pryjšli a 9 hadz. wiečara ŭ wiosku Taruciaj da sielanina Sabieleŭkasa. Hrabiežcy hetyje, aružnyje rewolwerami i kinžałami, zwiazali Sabieleŭkasa i jaho siamju i zažadali hrošy, jakije Sabieleŭkas uziaŭ u pasahu za swajej maładoj žonkaj (kala 2.300 rub.). Z wioski Taruciaj hrabiežcy pajšli ŭ Pakalniški, abrabawali sielanku Walulenie na 300 rub. i zabrali roznuju opratku, dy ŭciakli.

RYHA. Termin dziela zajawy pretensij da daŭžnikoŭ, žywučych u Ryzie, pradoŭžen da 30 listapada hetaho hodu.

WIESTKI Z RASIEI.

MASKWA. (P.T.A.). Paśla ważnych narad u Pskowie s Kierenskim i wajennym ministram, pryniat plan zaščyty Pieciarburha, padadzieny hienierałam Čeremisowym. Pieciarburh budzie ŭmacowan sa starany Rewiela, Gapsala i Pernaŭ; hetak sama budzie ŭmacowano finlandzkaje uzbiarežže.

HELSINGFORS. Wiestka ab wyjeździ uradu s Pieciarburha wyzwała tamaka paniku. Wagzały wyježdžajučaja publika zdabywaje šturmam. Ludzi, bačyŭšyje Kierenskaho, kažuć, što jon wielmi parušen.

Zrobleny wialikije pieramieny ŭ kamandzie. Za hłaŭnakamandujučaho paŭnočnym frontam naznačen hienierał Wołočenk (?). Asobnymi armijami kamandujuć Notbek, Čeremisow, Pronptow. Usio heta — maładyje aficery, wybiŭšyjesia enerhijej i rastaropnaściu. Hłaŭnaho kwatermistra, hien. Romanoŭskaho, zamianiŭ Diderichs.

Tymčasowy ŭrad padaŭ u padhatawiciełny parlament prajekt zakona ab padatku sa spadčyny.

MASKWA. „Partyja maskoŭskich palitykoŭ" u swajej rezolucii, miž inšym, kaže:

Nia hledziačy na tryumf niamieckaho fłota ŭ Bałtyckim mory i surjoznuju hrožbu Pieciarburhu, hramadzianstwo adkidaje ŭsielakuju dumku ab zdradzie sajužnikoŭ i separatnym miry. Konferencija ćwiorda pierakonana, što rasiejski narod znojdzie siły wajewać dalej, kab dajści rezultatoŭ, zhodnych s češciu i interesami Rasiei.

PIECIARBURH. Wajenny minister wydaŭ zahad, pawodłuh katoraho s pryčyny niazdolnaści milicii utrymliwać ład, dziela supakojeńnia razruchoŭ mohuć być užywany wojski.

Urad pieciarb. rady rab. i sałd., urad sajuza žaleznadarožnikoŭ i pačtowych służačych, hłaŭnaja kamisija bałtyckaho fłota, kamitet prafesyonalnych sajuzoŭ i hramadzianskaja milicija wybrali supolnie kamisiju dziela razwiazki pytańnia ab abaronie Pieciarburha ad zamiažowych i ŭnutrenych worahoŭ.

PIECIARBURH. Pawodłuh čutak, Kierenskij pakidaje miejsco hłaŭnakamandujučaho, katoraje maje zaniać ciapierašni načalnik hieneralnaho štabu, Duchonin.

Cywilnaje nasialeńnie pačynaje ačyščać Kronštadt.

Jość čutki, što rasiejski ŭrad pierebiarecca nie ŭ Maskwu, a ŭ Nižni Noŭharad.

PIECIARBURH. (P.T.A. Padhatawiciełny parlament. Hienierał Aleksiejew skazaŭ: «Rasieja pierežywaje niezwyčajna wostry kryzis u zwiazku z upadkam ducha ŭ rasiejskaho narodu, katory pierakonan, što my dalej wajewać nia možem i pawinny za ŭsielakuju canu dajści toj čas mira. Pry hetkich warunkach armija nia može bolš ličyć na staronku, kab, apirajučysia na jej, uzmacawacca».

ŠTOKHOLM. Swedzkije hazety danosiać ab pryhataŭleńniach rasiejkaho harnizona na Alandzkich wyspach dziela ačystki ich.

ŠTOKHOLM. Šwedzkije hazety trebujuć neutralizacii Alandzkich astrawoŭ na ŭwieś čas wajny. Astrawy pawinny być zaniaty šwedzkim wojskam da zamireńnia.

ŠTOKHOLM. Finlandzki hienierał-hubernatar adbywaje narady s finlandzkimi palitykami ab utwareńni nacyonalnaho senatu, u skład katoraho wojduć i socyalisty.

CIURYCH. Hazety danosiać, što Finlandzija manicca abjawić siabie za respubliku sa swaim prezydentam. Rasiejski urad hatoŭ pryznać aŭtonomiju Finlandzii, kali jana zhodzicca u dyplomatyčnych i wajennych sprawach padčynicca Rasiei i wykarystaje respublikanski ład tolki dziela prawiadzieńnia swajej unutrenaj orhanizacii.

PIECIARBURH. Hazety pišuć, što padhat. parlament zajmiecca sprawaj wysyłki siamji Romanowych z Rasiei zahranicu.

Z usiaho świetu.

WARŠAWA. (W.T.B.). U karaleŭskim pałacu ŭ Waršawie uročysta apawieščeno ab pryniaćci prynaležnych čynnaściej rehienckaj radaj.

Z Italii.

CIURYCH. Na hłaŭnakamandujučaho Kadornu napadajuć wielmi socyalisty i ich adnadumcy. Upadak ministerstwa — peŭny. Parlament razdzialiŭsia na dźwie rezka niezhodliwyje časci: šowinistoŭ i staronnikoŭ mira za ŭsiakuju canu.

RYM. (W.T.B.). Parlament pierewahaj 314 proci 96 hałasoŭ admowiŭsia wyskazać ministerstwu Bozeli da wierje.

LUGANO. Minister-prezydent Bozeli skazaŭ u senaci i parlamenci, što jon wychodzić u adstaŭku.

Italjanskije parlamenckije kruhi trebujuć, kab armija Serajja była z Makiedonii ŭziata na Izonco. Panuje ciažki pessymizm. U Miłanie uradowyje apawieščeńnia starajucca supakoić narod, kažučy, što dziela Lombardii nima niebaspieki. «Nichaj italjanski narod sa spakojem spatykaje nabližajučyjesia zdareńnia. Nastupaje razwiazka losu Italii, i kožyn čeławiek pawinien astacca na swaim stanowiščy».

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńnia.

26.X **Zachodni teatr.**

Front Ruprechta Bawarskaho: Uzdoŭž frontu Flandryi ŭčora ŭ dzień i ŭ načy trywała wostraja artyleryjskaja bitwa. Miž lesam Hutholst i Holebek ahoń dajšoŭ siły barabannaho. Na ranicy pačalisia šturmy.

Front niamieckaho Naślednika: Paśla silnaj padhatoŭki ahniom francuzy ŭčora pajšli s paŭnočnaho skłonu Šmen de Dam u dalinu Ajjet. Našy wojski, sabranyje na pałudziennym kraju lesa Pino, paśla karotkaj bitwy ŭziaty nazad na paŭnočny bierah kanału Uaz-En. Pry hetym nam nie udałosia wywiaści ŭsiaje artyleryi z lesu Pino. Na inšych punktach batalii naša linija planowa pieraniesiena za kanał pry i na paŭnočnym uschodzi ad Šawińjon. Čyślenyje sproby worahoŭ pierajści cieraz kanał usiudy adbity našym wojskam. Na ŭschodnim bierazi Maasu my na šyryni 600 metroŭ uwarwalisia na francuskije pazycii la lesu Šom i wiarnulisia nazad s pałonnymi. Niekolki kontratak worahoŭ krywawa adbity.

Uschodni teatr:

Biez pieramien.

Italjanski teatr:

Našy dywizii nastupajuć cieraz Karfrejt i Romciju.

U biezudzieržnym pachodzi ŭpiarod niamieckije i aŭstryjackije dywizii wykinuli worahoŭ z ich krepka umacawanych hornych pazycij. Pad našym naciskam italjancy pačynajuć pakidać płoskahorje Bainsicca. Šmat dzie my ŭwajšli ŭžo na italjanskuju ziamlu. My ŭziali ŭžo bolš za 30.000 pałonnych, u tym liku 700 aficeroŭ, i bolš za 300 harmat, miž katorymi šmat ciažkich.

Naciskam sajužnikoŭ u dwa dni prorwan italjanski front na šyryni 50 kilom.

27.X. **Zachodni teatr.**

Front Ruprechta Bawarskaho: Francuzy i anhličanie u centry frontu Flandryi iznoŭ prabawali dajści razwiazki batalii, kidajučy nowyje siły. Na poŭnačy ad Biksšot francuzy dajšli da Buldhuk. Našaj kontratakaj jany adkinuty adhetul nazad — na pole wyrw. Miž darohaj Kierken-Pelkapel i darohaj Rule-Ipr anhličanie wiali niekolki šturmoŭ; asabliwa wostryje bitwy byli na zachodzi ad Pašendala. Worahi zdabyli tolki niekolki linij wyrw pierad swaimi pazycijami. Niekolki anhlickich dywizij šturmawali miž Becelar i Gieluwelt. Jany ŭwarwalisia ŭ park Pacelhuk i ŭ Gieluwelt, ale silnaj našaj kontratakaj adkinuty na swaje staryje pazycii.

Udača ŭ učorašniaj batalii była na našaj staranie.

Uschodni teatr.

Ničoha nowaho.

Italjanski teatr:

Pad asabistaj kamandaj aŭstryjackaho impieratara operacii proci hłaŭnaj massy italjanskich sił dachodziać wialikaj udačy. Druhaja italjanskaja armija razbita. Aŭstryjackije wojski zdabyli horny chrybiet Stoł. Našy wojski zaniali krepka ŭmacawanuju wiaršynu Monte Matajno, wysokuju na 1641 metr. Wojski rwucca na italjanskuju raŭninu cieraz Julskije Alpy. Čysło pałonnych dachodzić 60.000, čysło zdabytych harmat — 450, nia ličučy niesčyślonaj dabyčy ŭ wajennych materjałach. Zbity 26 warožych samalotaŭ. Italjanski front na Izonco skranuŭsia da Wippacha.

28. X. Zachodni teatr:

Front Ruprechta Bawarskaho: U Flandryi, ŭ dalinie Izera, ahoń silniejšy, čym zwyčajna, asabliwa pry Diksmujden. Miž Blankartse i darohaj Menin-Ipr artyleryjskaja bitwa wielmi krapčeła. Ranicaj worahi atakawali na pałudziennym zachodzi ad lesu Hutholst, ale dajšli nia bolšaj udačy, čym učora.

Front niamieckaho Naślednika: Na kanali Uaz En — krapčejšy ahoń. Pabiedzi wialikije francuskije siły hustymi massami atakawali na ŭschodzi ad Wilen i na pałudziennym zachodzi ad Bre. Jany ŭsiudy krywawa adbity.

Uschodni teatr:

Biez wialikšych bitw.

Italjanski teatr:

Italjanskije siły, pamykaŭšyjesia zaharadzić nam darohu z hor u dalinu adkinuty mahutnym udaram. U wiečary niamieckije wojski ŭwarwalisia ŭ zahareŭšyjsia Ciwidale—pieršaje miesto ŭ dalinie. Italjanski front da samaho Adryatyckaho mora adstupaje. Na ŭsiej linii našy korpusy cisnuć worahcŭ. Gerc, za katory jšło hetulki bitw na Izonco, ŭziat siahońnia ranicaj aŭstryjackimi dywizijami. Uziaty bolš za 80.000 pałonnych i bolš za 600 harmat.

Kala wajny.

ŠTOKHOLM. Parlament i senat Brazylii ŭsiemi hałasami pryniali rezoluciju ab pałažeńni wajny miž Brazyliej i Niamieččynaj.

PARYŽ. (Hawas). Parlament pierewahaj 288 hałasoŭ proci 137 wyskazaŭ dawierje ministerstwu paśla zajawy nowaho ministra zahraničnych spraŭ, Bartu, ab patrebie wiarnuć Francii Elzas-Lotarynhiju, atrymać zapłatu za straty i zawiereńnia na buduččynu.

PARYŽ. (W.T.B.). Amerykanski hieneralny štab apawieščaje:

Niekolki bataljonaŭ našaho pieršaho ekspedycyjnaho korpusu zaniali miejsco na pazycijach pobač s francuzami suproć worahoŭ.

BERLIN. (W.T.B.). Na uschodnim bierazi Anhlii i ŭ Paŭnočnym mory iznoŭ zatopleny 6 parachodaŭ i 1 parušnik jomkaściu razam 26.000 tonn.

BERLIN. (T.W.B.). U Atlantyckim akiani i ŭ kanali Lamanš my iznoŭ zatapili 29.000 tonn.

BERLIN. (W.T.B.). U kanali Lamanš i ŭ Paŭnočnym mory našy padwodnyje łodki iznoŭ zatapili 18.500 tonn.

Na poŭnačy ad Ostende 27 kastr. pabiedzi našy minanoscy i latuny atakawali lohkije marskije siły worahoŭ. Worahi paśpiešna adstupili. Widać było niekolki ŭzryw ŭ.

BERLIN. (W.T.B.). Našy padwodnyje łodki i iznoŭ zatapili nawakoł Anhlii 5 parachodaŭ i 1 parušnik.

ABWIESTKI.

Spisak biełaruskich knižek.

Wiedajučy canu knihi, najlepiej prysłać hrošy napierad hetak tanniej kaštuje pierasyłka.

Knižki aznačenyje *bis* — wyjšli łacinskimi i „ruskimi“ literami.

Nawukowyje dastupnyje dla usich.

	Cena rub. kp.
bis Jan Barszczeŭski, pierszy biełaruski piśmiennik. Biograficzny narys R. Zemkewicza	— 20
Praktycznyje rady ab harodnictwie	— 7
Гутаркі аб небі і зямлі з рысункамі	— 15
bis Cukier, W. Trojcy	— 3
bis Hutarki ab haspadarcy	— 3
bis Jak ratawać uzdutuju žywiołu	— 3
bis Jak baranicca ad chalery	— 1
bis Jak rabić dobryje ramowyje wulli	— 5
bis Ziamielnaja sprawa u Nowaj Zelandii	— 3
bis Karotkaja historyja Biełarusi — Własta	— 60
Bł. Andrej Babola mučynik	— 5
Pčalina—žywiołka małaja a karyści daje mnoha	— 30
Як багацеюц чэскіе селяне	— 10
Як выбіpeцдэпутетоў у Гас. Думу	— 3
Na darozi da nowaho žyćcia. A. Nowiny	— 20
Alkahol	— 3
Rady dla matak	— 3
Św. Jazafat Kuncewič	— 3
Našto biełarusam hazety	— 2
Kolki słoŭ ab dziawoczaj opratcy na Biełarusi	— 10

Biełaruskije teatralnyje twory.

Хам. Абраз у 4-х дзеях, Э. Ожешко	— 75
Сватаньне. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова	— 20
Мядзведзь. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова	— 30
Міхалка. Камэдыя у 1 дзеі	— 30
Па рэвізіі. Абраз у 1 дзеі Кропіўніцкаго	— 35
Пашыліся ў дурні. Жарт Кропіўніцкаго у 3 дзеях	— 65
Як яны жаніліся. Жарт у 1 дзеі Валодськаго	— 30
„Паўлінка“, камэдыя у 2 дзеях Я. Купалы	— 70
Snatworny Mak. Scena dla dziciaczych teatroŭ	— 15
Betlejka	— 5

Biełaruskije muzykalnyje twory.

Беларускі песеннік з нотамі	— 15
Biełaruskije pieśni z notami. I čaść. Sabraŭ A. Hryniewič	— 30
Biełaruskije pieśni z notami. II čaść. Sabraŭ A. Hryniewič i A. Zaziula	— 25
Беларускіе песьні разложэные на 4 галасы; адна песьня у 4 галасох 10 к., кожны голас	— 3
Чамуж мне ня пець. Ой ляцелі гусі. Дый кудыж ты. Ой пайду я лугам. Ды ўжо сонейка.	
bis A chto tam idzie? J. Kupały, muz. Rohoŭskaho	— 10

VI. Hadawiki.

Nasza Niwa 1906 hodu	1 r. — k.	Nasza Niwa 1910 hodu	3 r. — k.
„ „ 1907 „	15 „ — „	„ „ 1911 „	3 „ — „
„ „ 1908 „	5 „ — „	„ „ 1912 „	5 „ — „
„ „ 1909 „	3 „ — „	„ „ 1913 „	3 „ — „

Kalendary 1910, 1911, 1912, 1913, 1914 h. pa 15 k., 1915 h. 20 k., 1916 h. pa 15 k., 1917 h. pa 20 k.

Powieści, apawiedańnia prozaj.

bis Hedali, E. Ožeško	— 6
bis Kazka ab wadzie	— 3
Архіп і Лявонка, — М. Горкаго	— 8
У дому лепей. — Новіча	— 4
„Маладая Беларусь“. Сэрыя I-я спытак 1-шы	1 —
„ „ „ „ спытак 2-гі	1 —
bis Zbornik „Našaj Niwy“ № 1	— 15
bis Zbornik „Našaj Niwy“ № 2	— 20
Амэрыканец — А. Новіча	— 10
Бярозка і др. — Ядвігіна Ш.	— 5
Беларускіе казкі	— 5
Хілібэртава пакута, Амфітэатрова	— 5
Апаведаньня — Тараса Гушчы	— 10
Abrazki—Zmitraka Biaduli	— 15
„Маладая Беларусь“. Сэр. 1-шая. Спытак 3	1 —
Колядная пісанка 1913 г.	— 10
Нёманаў дар—Тараса Гушчы	— 6
Тоўстае палена—Тараса Гушчы	— 5
Апаведаньня — Галубка	— 6
Праклёнышы — Л. Гвозда	— 6
Аб чым шапацелі лісьця.	
Stražnik.—Sciopki Biryło	— 10
Wasilki. Zbornik apawiedańnioŭ Jadwihina S.	— 30
Rodnyje zjawy. Zbornik apawiedańnioŭ T. Hušču	— 60
Nia ŭsio-ž razam jahomości—Apawiedańnie Losika	— 5
Syhnał. Apawiedańnie Haršyna	— 5
Jakim biazdolny. Pietry Biełarusa	— 10
Ruń. Zbornik apawiedańnioŭ Maksima Hareckaho	— 40
Wialikodnaja pisanka. Zbornik	— 30

Wilnia, Zawalnaja 7. Biełaruskaja Kniharnia.
Wilnia, Wallstrasse 7, Weisruthenische Buchhandlung, W. Łastoŭski.

Drukawana ŭ drukarni M. Kuchty. — Wydawnictwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej